

Jan Petter Ringström.

En rallare kommer till byn

Jan Petter var värmlänning med värmlänningens goda humör och optimism. Han kom tillsammans med rallarkamraten Myrman med Mora — Vänerns järnväg upp till våra bygder. De blev förälskade i var sin kulla och sedermera gifta och bosatta på orten. Man kan förvåna sig över att de bägge rallarna accepterades av bypojkarne, men orsaken var att detta skedde under byslagsmålens tid, och bypojkarne såg i rallarna en god förstärkning. Det berättas om ett slagsmål, där en förtennare ingrep i bataljen utrustad med kniv. Detta ansåg Jan Petter inte vara rent spel, varför han med ett enda slag klubbade ner den ojusta motståndaren. Jan Petter blev instämd till tinget, och vid domarens fråga om han slog bara ett slag svarade han: ”Ja, herr domare, han tåld’ int’ mer”.

Jan Petter Ringström var levnadskonstnär och en ”stor” man. Över 2 m. lång och en kroppshydda i proportion till längden. Och fötterna var så stora, att skor inte gick att få i allmän handel. Byskoma-karen Lutter Ull tillverkade en gång ett par skor åt Jan Petter med den kommentaren: ”Det var som att dra becksöm runt Nåtberg”.

Jan Petter blev småbrukare, skogs- och diversearbetare. Det var magra tider, och han hade liksom alla andra svårt att få pengarna att räcka till. Men Jan Petter hade en egenskap, som andra saknade, nämligen en övertalningsförmåga av stora mått. Han kunde "snacka lös" saker och ting, antingen det var en femma eller en tia eller ett hölass, om fodret tröt på vårkanten. Hade han pengar betalade han, hade han inte lät han bli. Men, som sagt, han skaffade det han ville ha.

Ofta gick han till kommunal mannen Bus Mats Matsson. Där lyckades han som regel få ut det han ville ha. Men en gång satte Mats sig på tvären och vägrade. Då lade Jan Petter sin stora hand på kommunal mannens axel och sade: "Du ska komma ihåg, Mats, att när du blir utan och jag har, då får du komma till mig!" Inför detta argument fick Mats ge vika.

En gång var ett körarlag på väg till Alvdalen för skogsarbete. Man rastade i Mora, och besök gjordes hos sadelmakare Jonsson för att komplettera utrustningen. Jan Petter går omkring och tittar, tar ner en bössa från en krok på väggen och säger till sadelmakaren: "Jag tar den, skriv opp na' ". — Men Jonsson tar tillbaka bössan med orden: "Nej, vi h ä n g e r upp den". Då faller Jan Petter repliken: "Jag tror dom börjar känna igen mej!"

Jan Petter var som sagt gift. Gumman var liten i jämförelse med honom men var ett rasande duktigt fruntimmer, som t. o. m. ersatte Jan Petter i skogsarbetet när han blev sjuk. Hon hade även kört malmforor från Skålnäs till Siljansfors och skötte tömmarna som en hel karl.

Jan Petter fick en gång gliringar av arbetskamraterna för sina trasiga strumpor. De undrade om han hade så dålig gumma, att hon inte kunde stoppa strumpor. Men Jan Petter försvarade sig med att "doktorn har förbju'tt mej att ha ylle på hälan".

Jan Petter hade alltid en "räv bakom örat" och försökte dra fördel av de situationer han kom i. Men ibland räknade han fel. T. ex. när Jan Petter ingick i ett arbetslag som lade vägtrummor. Som arbetsledare fungerade en person, som regelbundet var full, när han kom på inspektion. Jan Petter frågade varje gång: "Har du pengar, vi vill ha förskott?" Jodå, pengar fick de, och Jan Petter räknade kallt med att förmannen i fyllan inte visste vad han betalade ut. Men

det visste han visst, och när han fick sparken för fyllans skull och en ny förman tillträdde, visade det sig att de fått ut mer pengar än de arbetat för. De stod i skuld. Då Jan Petter erfor detta, blev han mycket lägligt sjuk och slutade jobbet.

Jag har i min ägo en gammal revers, undertecknad av J. P. Ringström och hans hustru, där de förbinder sig att vid anfordran betala en viss angiven summa till en hästhandlare i Malung. Troligen en hästaffär. Det finns anteckningar om en avbetalning, men sedan fick tydligen hästhandlaren inte mera, och han lagsökte därför Jan Petter. På den tiden skulle en stämning delges vederbörande av två stämningmän, vilka i detta fall var kommunal mannen B. M. Matsson och nämndemannen M. J. Larsson. Vilket resonemang som förekommit mellan dessa tre män vet vi inte, men på stämningansökan finns antecknat följande: "Af denna summa hafva stämningmännen betalat hälften var". — Han klarade situationen även den gången.

Jan Petter var mannen som kunde göra vad som helst, och allt var honom förlåtet. En gång gick han till grannen, lånade grannens häst, for till grannens skogskifte och tog sej ett duktigt vedlass, lämnade igen hästen och tackade för lånet. Sådant kunde bara Jan Petter göra.

Jag hade förmånen att bo granne med Jan Petter under min uppväxttid, och många lustiga episoder utspelades. En gång kom fjärdingsmannen till honom. Jag förstod genast att det var fråga om skatten, och när fjärdingsmannen gick in genom dörren hos Jan Petter hade han en pojkbysing i hälarna. Och jag fick bevittna följande: När fjärdingsmannen kommer in, sitter Jan Petter och äter i godan ro och utbrister: — "Jaså, är det du, ja' vet nog va' du vill, men nu ska ja äta. Sätt dej och vänta". — "Fjärsmän" sätter sig på soffan, tar en tidning och tittar i under tiden, och när Jan Petter ätit makar han undan porslinet från en ända av bordet, tar upp sin stora smålandspung, vänder den upp och ner och skakar den och säger: — "Här ser du vad jag har, räcker det inte får du ligga mellan själv". Fjärsmän sätter sig och räknar och konstaterar att det räcker till skatten, men inte till indrivningskostnaderna, varvid Jan Petter replikerar: "Du har hört va' ja' ha' sagt". Och därmed blev det. Fjärsmän fick göra indrivningen gratis, men kaffepannan kom på och det blev en pratstund vid kaffebordet.

När Jan Petter kom in genom en dörr, kom den stora hatten först.

Han hade inga möjligheter att gå rak, han måste bocka sig för att komma in. Och när han satte sig, försvann stolen under den store rallaren. Och knäna kom betydligt högre än stolsitsen, och dessa knän var en utmärkt sittplats för småbarn. Och småungarna hamnade alltid i knät på Jan Petter. Det var liksom en magnet i rallarknäna som drog på småbarn.

I granngården fanns en liten flicka, som redan som liten tulta hamnade i knäna på Jan Petter. Och när han fått en unge i knäna så sjöng han. Det var visor som han sjungit till slägga och borrh. Och så Värmlandsvisan, den var obligatorisk. Han var mycket fäst vid sin hembygd.

Flickan hette Ingeborg. Jan Petter döpte om henne lite grann. Han sa Ingeborg. Det var liksom litet kortare och enklare. Ingeborg hamnade redan som liten i rallarens knä, fick höra visorna och vad mera var, hon lärde sig Värmlandsvisan, och snart sjöng rallaren och lillflickan duett.

En lördagskväll en sommar när Ingeborg var sådär 4—5 år, kom hon ut på gården. Då ropade Jan Petter från granngården åt henne: — Ingeborg, kom hit! — Flickan gick dit, och där var Jan Petter och rallarkompisen Myrman. — Ingeborg, sjung Värmlandsvisan för oss, säger Jan Petter. Och den lilla flickan sätter sig på farstubron och på var sin sida om henne sätter sig rallarna.

Med sin klockrena flickröst sjunger hon Värmlandsvisan och rallarna nynnars med, och då och då faller en tår ned på de nötta byxknäna. När hon sjungit färdigt tar Jan Petter upp sin stora smålandspung, tar en 25-öring i nypan och trycker i den lilla flickans hand. Och den lilla flickan, som nu är stor, säger att detta var den lyckligaste dagen i hennes liv. Hon hade sjungit och fått betalt!

Nu finns Jan Petter Ringström i sin himmel. Men minnet av vad han sagt och gjort skall leva länge än.

Fritjof Brodin